

Warszawa, 29.06.2012 r.

Dotyczy: konsultacji społecznych prowadzonych przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji na temat udostępniania programów telewizyjnych osobom z niesprawnością wzroku i/lub słuchu oraz osobom w zaawansowanym wieku

Polski Związek Niewidomych przekazuje poniżej odpowiedzi na pytania skierowane do konsultacji społecznych przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji.

Mamy nadzieję, że udzielone odpowiedzi pomogą kształtować telewizję przyjazną i otwartą dla osób niepełnosprawnych.

1. Do czasu dokonania niezbędnych zmian w zapisach ustawy KRRiT ma zamiar skorzystać z delegacji zawartej w przepisie istniejącym odnośnie możliwości ograniczenia niektórym nadawcom wielkości kwot ustawowych (poniżej 10%). Zgodnie z obowiązującym zapisem art. 18a ustawy rtv, KRRiT może wydać rozporządzenie, na mocy którego nadawcy będą mogli ubiegać się o zmniejszenie kwoty ustawowej.

1.1. Jakie kryteria należy stosować przy kwalifikowaniu programów do ograniczenia kwoty ustawowej: charakter programu, zasięg techniczny (liczba odbiorców w zasięgu), oglądalność, wysokość obrotów podmiotu emitującego program ?

Zdaniem Polskiego Związku Niewidomych zmniejszanie ustawowej kwoty czasu antenowego przeznaczonych na programy z udogodnieniami dla osób niepełnosprawnych powinno mieć charakter incydentalny i wyjątkowy.

Zależy nam przede wszystkim na tym, by programów dostosowanych było jak najwięcej, uważamy, że tylko w wyjątkowych sytuacjach można zmniejszać kwotę ustawową.

Przyczyną takiego zmniejszenia mogą być naszym zdaniem fakt, iż nadawca jest podmiotem małym, mającym niewielkie obroty oraz niewielu widzów w zasięgu nadawania; dla takiego nadawcy dostosowywanie wielkiej liczby programów może być zbyt dużym obciążeniem finansowym.

- 1.2. Czy w znowelizowanym przepisie ustawy powinna znaleźć się delegacja do rozporządzenia stwarzającego możliwość całkowitego zwolnienia od obowiązku emisji programów z udogodnieniami dla niepełnosprawnych w przypadku nadawców o niewielkim zasięgu technicznym naziemnym lub niewielkiej liczbie abonentów w sieci kablowej?

Uważamy, iż to nie jest konieczne, choć możliwe, jednakże w przypadku przekazania wyżej wskazanych uprawnień do regulowania w drodze rozporządzenia należałoby bardzo precyzyjnie określić, w jakich warunkach i sytuacjach możliwe jest całkowite zwolnienie. Tak jak wskazywaliśmy powyżej winny to być przypadki incydentalne, ważne jest, żeby nie stała się to furtka do unikania obowiązku dostosowywania programów do potrzeb widzów niepełnosprawnych.

2. W znowelizowanym zapisie art. 18a KRRiT pragnie zawrzeć obowiązek sukcesywnego podwyższania kwot audycji dla niepełnosprawnych aż do 50% kwartalnego czasu nadawania (z wyłączeniem reklam i telesprzedaży) w 2020 roku. Poddaje się pod konsultację sposób dochodzenia do tej kwoty, a także ewentualne jej zróżnicowanie w zależności od charakteru nadawcy i platformy dystrybucji.

- 2.1. Czy powinien to być wzrost systematyczny 5% rocznie, czy też skokowy np. 10% co dwa lata?

Uważamy, iż to nie ma większego znaczenia. Ważne jest dla nas, by jak najszybciej udało się osiągnąć kwotę 50% czasu antenowego. Mamy nadzieję, że taka zmiana w art. 18a nastąpi wkrótce.

W jaki sposób dochodzenie do tej kwoty będzie następowało, zależeć powinno od możliwości technicznych.

- 2.2. Czy należy wprowadzić (jeśli tak, to w jakiej wysokości?) zróżnicowanie kwot w kategoriach: nadawca publiczny, nadawca koncesjonowany społeczny, nadawca koncesjonowany komercyjny?

Jako przedstawicielom środowiska osób z problemami wzrokowymi pragniemy podkreślić, iż zależy nam na tym, by jak najwięcej programów było dostosowanych do potrzeb osób z problemami wzrokowymi niezależnie od rodzaju nadawcy.

Chcemy jednocześnie zaznaczyć, iż w przypadku osób niewidomych i słabowidzących nie jest konieczne dostosowywanie programów informacyjnych i publicystycznych.

Dostosowania w formie audiodeskrypcji wymagają natomiast wszystkie inne programy jak filmy, przedstawienia teatralne, widowiska słowno-muzyczne itp.

2.3. Czy należy wprowadzić (jeśli tak, to jakie?) zróżnicowanie między programami ogólnokrajowymi, regionalnymi i lokalnymi?

Zróżnicowanie takie powinno nastąpić tylko w sytuacji, kiedy dostosowanie to spowoduje niewspółmierne koszty dla danego nadawcy w porównaniu z innymi,

A zatem można by tu rozważyć pewne zróżnicowanie obowiązku, zawsze jednak mając na uwadze przede wszystkim dobro widzów niepełnosprawnych i dążąc do zapewnienia im jak najszerszego dostępu do nadawanych programów.

3. Dotychczasowy zapis ustawy nie jest jednoznaczny w kwestii podziału obowiązkowych kwot z udogodnieniami dla osób z upośledzeniem słuchu i dla osób z upośledzeniem wzroku.

3.1. Czy kwoty na poszczególne typy udogodnień powinny być wpisane do ustawy, np. xx% dla osób z upośledzeniem słuchu i yy% dla osób z upośledzeniem wzroku?

Uważamy, iż bardzo trudno byłoby określić, ile procent czasu antenowego winno być przeznaczony na udogodnienia dla osób z problemami wzroku, a ile dla osób z uszkodzeniem słuchu.

Z pewnością osoby z dysfunkcją słuchu wymagają udogodnienia niemal przy wszystkich programach (konieczny jest lektor języka migowego, napisy itp.). W przypadku osób niewidomych wskazana jest audiodeskrypcja, z pewnością konieczny jest lektor przy filmach obcojęzycznych.

Nie jesteśmy na chwilę obecną w stanie określić, jaki procent czasu z udogodnieniami dla osób niewidomych i słabowidzących powinien być określony. Uważamy, iż taki sztywny wpis w ustawie mógłby bardzo utrudnić działania na rzecz niepełnosprawnych widzów.

3.2. Czy o proporcjach pomiędzy ww. dwoma typami udogodnień powinien decydować charakter programu?

Jak najbardziej tak. Niektóre programy nie wymagają dostosowania dla niewidomych, a wymagają dostosowania ich do potrzeb osób z problemami słuchu i odwrotnie.

4. Jak wynika z dotychczasowej praktyki nie zawsze proponowane przez nadawców rodzaje udogodnień dla określonych gatunków programowych spełniają oczekiwania niepełnosprawnych.

4.1. W tabeli umieszczono podstawowe rodzaje audycji i typy udogodnień, które należy do siebie przyporządkować, stawiając w odpowiedniej kratce znak „x”.

RODZAJE AUDYCJI	TYPY UDOGODNIENÍ		
	Audio-deskrypcja	Napisy dla niesłyszących	Język migowy
Filmy fabularne polskie, w tym seriale	X		
Filmy fabularne zagraniczne, w tym seriale	X		
Filmy dokumentalne	X		
Informacja: serwisy informacyjne, informatory użytkowe (traffic, pogoda itp.)			
Publicystyka			
Publicystyka wyborcza (audycje własne nadawcy)			
Debaty wyborcze (ustawowe)			
Magazyny (m.in. informacyjno-publicystyczne, poradniczo-edukacyjne itp)			
Audycje edukacyjne i			

poradnicze			
Teatr TV	X		
Widowiska rozrywkowe słowno-muzyczne	X		
Transmisje sportowe	X		
Audycje adresowane do dzieci i młodzieży	X		
Komunikaty ostrzegawcze i alarmowe	Xx		

Przy kategorii „komunikaty ostrzegawcze i alarmowe” umieściliśmy znak podwójny „x”, ponieważ nie jest tu potrzebna audiodeskrypcja, ale odczytanie takiego komunikatu przez lektora.

Jeżeli chodzi o filmy polskie, zagraniczne i inne pozycje, które zostały zaznaczone znakiem X powyżej, to oczywiście chodzi o audiodeskrypcję tam, gdzie jest to niezbędne. Wiele seriali wymaga takiej audiodeskrypcji w bardzo niewielkim zakresie, a niekiedy wcale. Ważne też jest, co nie zostało tu ujęte, żeby filmy zagraniczne były czytane przez lektora (chodzi o to, by nie ograniczać się wyłącznie do napisów).

Jeżeli chodzi o audycje dla dzieci i młodzieży, to również audiodeskrypcja winna wystąpić tylko tam, gdzie jest niezbędna, tam, gdzie jej brak spowoduje, iż niepełnosprawny widz nie będzie wiedział, co się stało, a brak tej informacji może uniemożliwić lub utrudnić zrozumienie przekazu programu.

4.2. Jaka jest, z punktu widzenia osób niewidomych lub słabowidzących (w tym osób w zaawansowanym wieku), przydatność lektora czytającego dialogi do filmów?

Rozumiemy, że chodzi tutaj o filmy zagraniczne: przydatność olbrzymia, bez takiego wsparcia oglądanie tych filmów byłoby w zasadzie niemożliwe dla większości widzów.

Obecnie niemal wszystkie filmy obcojęzyczne smają dialogi odczytywane przez lektora. Mamy nadzieję, że taka forma nie będzie traktowana jako udogodnienie dla osób z problemami wzrokowymi. Jest to forma, która niezwykle ułatwia oglądanie filmu większości osób.

Uważamy, że nie należy z tego rezygnować. Wielką szkodą i stratą byłaby sytuacja, kiedy tylko określony procent filmów obcojęzycznych miałaby dialogi czytane przez lektora, a inne byłyby tego pozbawione. Podkreślamy, iż obecna sytuacja jest z punktu widzenia osób z problemami wzrokowymi bardzo dogodna (liczymy na to, że w dobie telewizji cyfrowej osoby, które nie będą życzyły sobie odczytywania dialogów przez lektora będą mogły wybrać opcję bez lektora).

5. Równie ważne jak samo dostarczanie treści z udogodnieniami dla niepełnosprawnych jest zapewnienie odpowiedniej informacji dotyczącej programów, pór emisji, charakterów audycji i rodzajów udogodnień w nich realizowanych. Pozwoli to odbiorcom, dla których te programy są przeznaczone, dokonać świadomego i satysfakcjonującego wyboru.

5.1. Które z wymienionych poniżej podstawowych form informowania o programach dla niepełnosprawnych powinny być stosowane:

- a. Informacja prasowa i w telegazecie (jeśli nadawca taką prowadzi)?
- b. Informacja na stronach www nadawców?
- c. Specjalne oznakowanie w EPG?
- d. Specjalne oznakowanie (dla osób z niesprawnością słuchu) lub informacja - zapowiedź dźwiękowa (dla osób z niesprawnością wzroku) przed programem?

Jeżeli chodzi o osoby z problemami wzrokowymi, to z pewnością ważne jest umieszczanie informacji o programach dostosowanych na stronie internetowej, ważna jest też informacja w prasie i w telegazecie oraz w EPG.

Również przed samym programem winna się pojawić jakaś zapowiedź dźwiękowa przypominająca lub informująca o tym, że będzie to program z audiodeskrypcją.

5.2. Czy sposób informowania o dostępności programów dla niepełnosprawnych powinien być uregulowany ustawą/rozporządzeniem?

W rozporządzeniu Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji winny się znaleźć zapisy, że taka zapowiedź musi się pojawić.